

Viivi Ahde

Perehdytyskansion kehittäminen jälkihuollon yksikköön

SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy

Opinnäytetyö

Syksy 2011

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalian koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Viivi Ahde

Työn nimi: Perehdytyskansion kehittäminen jälkihuollon yksikköön

Ohjaaja: Arja Hemminki

Vuosi: 2011 Sivumäärä: 42 Liitteiden lukumäärä: 6

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tehdä hyvä ja kattava perehdytyskansio Tornin Soluun, joka on yksityinen SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy:n toimintayksikkö. SK LSJK OY on sosiaalialan erityispalveluita tuottava yritys. Tornin Solun asiakkaat ovat joko oikeutettuja lastensuojelun jälkihuoltoon tai muuten tukea tarvitsevia yli 18-vuotiaita itsenäistyviä nuoria.

Perehdytyskansion tekoa varten halusin tehdä tutkimuksen, joka selvittää mitä Tornin Solun ohjaajat ja esimies toivovat perehdytyskansiolta. Halusin tutkimukseni tukevan perehdytyskansion laatimista, jotta siitä tulisi käytännönläheinen ja tarpeellinen työkalu osaksi uusien työntekijöiden perehdyttämistä. Toteutin tutkimukseni yksilöhaastatteluina, käyttäen laadullista tutkimusmenetelmää. Käytin haastatteluissa ja tutkimusaineiston analysoinnissa laadullista menetelmää, lisäksi työskentelen kyseisessä yrityksessä ja koin, että osallistuvan menetelmän myötä pystyn tuomaan esiin myös omia ideoitani perehdytyskansion kokoamiseen.

Opinnäytetyössäni kuvaan teoriaa jälkihuollosta, nuorten mielenterveysongelmista, työhön perehdyttämisestä ja nuoren aikuisen elämänvaiheista sekä sen mukana tulleista velvollisuuksista.

Avainsanat: Itsenäistyvä nuori, nuoruus, aikuisuus, jälkihuolto, lastensuojelu, nuorten mielenterveysongelmat, perehdytyskansio

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social work

Degree programme in Social work

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Viivi Ahde

Title of thesis: Orientation folder for an aftercare unit

Supervisor(s): Arja Hemminki

Year: 2011 Number of pages: 42 Number of appendices: 6

The aim of the thesis was to compile a good comprehensive orientation folder for Tornin Solu, a unit of SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy (Child Protection and Rehabilitation). SK LSJK OY is a company that provides specialised social services. Clients of Tornin Solu are either eligible to child protection aftercare or over 18-year-old young persons who need support when approaching independence.

For the purpose of compiling the orientation folder I wanted to examine what expectations the supervisors and manager of Tornin Solu had relating to the orientation folder. I wanted my research to support the production of the orientation folder to make it a practical and useful tool for new employees' orientation. A qualitative method was applied, involving individual interviews to collect material. A qualitative method was applied to both the interviews and analysis. I work for the company in question. This method allowed participant involvement, enabling the use of my personal ideas concerning the orientation folder.

The thesis also discusses theory related to aftercare, young persons' mental health problems, employee orientation and young adult's responsibilities in different life stages.

Keywords: young people approaching independence, adolescence, adulthood, aftercare, child protection, young people's mental health problems, orientation folder

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 NUORESTA AIKUISEKSI.....	8
2.1 Täysi-ikäisen nuoren oikeudet ja velvollisuudet.....	8
2.2 Nuoruus elämänvaiheena.....	9
3 SK LASTENSUOJELU JA KUNTOUTUS OY.....	12
3.1 Tornin Solu ja Tukipalvelut.....	13
3.1.1 Toimitilat.....	14
3.1.2 Avoasiakkuus.....	14
4 LASTENSUOJELUN JÄLKIHUOLTO.....	16
4.1 Jälkihuollon toteutus.....	16
4.2 Jälkihuoltoa määrittävä laki.....	17
5 NUORTEN MIELENTERVEYS.....	19
5.1 Masennus.....	19
5.2 Ahdistuneisuushäiriöt.....	20
5.3 Syömishäiriöt.....	22
6 PEREHDYTYS JA OPASTUS TYÖHÖN.....	23
6.1 Laatu työ sosiaalialalla.....	24
7 TORNIN SOLUN PEREHDYTYSKANSIO.....	26
7.1 Tiivistelmä perehdytyskansion sisällöstä.....	26
8 TAUSTATUTKIMUS PEREHDYTYSKANSION LAATIMISESTA TORNIN SOLUUN.....	28
8.1 Kuvaus laadullisesta tutkimuksesta.....	29
8.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	30
8.3 Aineiston analysointi.....	30

8.4 Tutkimusprosessi	31
9 TAUSTATUTKIMUKSEN TULOKSET	33
9.1 Haastateltavien taustatiedot.....	33
9.2 Aiemmat kokemukset perehdytyskansioista	33
9.3 Kokemukset perehdyttämisestä Tornin Solussa	34
9.4 Uuden työntekijän perehdytys.....	35
9.5 Erityismainittavaa Tornin Solun perehdytyskansioon.....	36
9.6 Mielenpitoet perehdytyskansion julkaisumuodosta.....	37
9.7 Perehdytyskansioista yleistä kerrottavaa	38
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	39
LÄHTEET	40
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöhöni sain idean ollessani sosionomi koulutuksesta hallinnon harjoittelujaksolla SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy:ssä keväällä 2010. Hallinnon harjoittelu jakso poiki minulle kesätöitä Tornin Solusta ja alussa olisin kaivannut perehdytyskansiota, josta olisi voinut tarkistaa mieltä vaivaavia asioita. Perehdytyskansion puuttuessa huomasin sille olevan tarvetta yksikössä.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli valmistaa hyvä perehdytyskansio Tornin Soluun. Toiveenani on saada perehdytyskansio osaksi uuden työntekijän tai käytännönharjoittelijan perehdyttämistä. Pyrin tutkimuksessani selvittämään millaisia asioita Tornin Solun henkilöstö kaipaa perehdytyskansioon, jotta se vastaa tarvetta, eikä jää käyttämättä. Itse työskentelen tällä hetkelläkin Tornin Solussa, joten minulle on myös itselläni omia ajatuksia siitä millainen kansion tulisi olla.

SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy on sosiaalialan erityispalveluita tuottava yritys, jonka toimintayksikkönä Tornin Solu toimii. SK LSJK Oy on perustettu vuonna 2005. Tornin Solu ja Tukipalvelut tuottavat lastensuojelun jälkihuoltopalvelua sekä tukee nuoria aikuisia, jotka ovat itsenäistymässä, mutta sitä vaikeuttavat mielen-terveys tai päihdeongelmat. Tornin Solu ja Tukipalveluiden asiakkaat joko asuvat Tornin Solun asunnoissa tai ovat avoasiakkaana. Tornin Solussa asuvia nuoria tavataan päivittäin, kun taas avoasiakkaana oleva nuori pärjää jo omassa asunnossaan, mutta tarvitsee arkeensa tukea harvemmin, joten heitä ei tavata päivittäin.

Opinnäytetyössäni haluan selventää lukijalle, mitä lastensuojelun jälkihuolto on ja millaisia asioiden parissa Tornin Solun asiakkaat painivat. Nuoresta aikuiseksi kappaleessa halusin tuoda esiin ne vastuut ja oikeudet, mitä aikuisuus tuo tullessaan sekä minkälaisia muutoksia nuoret aikuiset kokevat nuoruuden aikuisuuden muutosvaiheessa. Toisessa kappaleessa esittelen SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy:tä sekä Tornin Solun ja Tukipalveluiden toimintaa, jotta lukijalle selviää mihin perehdytyskansiota ollaan laatimassa. Jälkihuolto ja mielenterveys osioiden myötä

halusin tuoda esille syitä miksi nuori tulee Tornin Solun ja Tukipalveluiden asiakkaaksi. Lopuksi kuvaan vielä mitä on perehdytys työhön ja mikä on perehdytyskansio, jotta lukija saa kuvan siitä, mitä konkreettisesti teen taustatutkimuksen seurauksena. Laatimani perehdytyskansio ei tule liitteeksi työhöni, koska siellä on liian yksityiskohtaista tietoa yrityksen toiminnasta, joten aion kuvata tiivistetysti kansion sisällön seitsemännessä kappaleessa.

2 NUORESTA AIKUISEKSI

Aikuistuminen on usein nuorille täynnä suuria odotuksia, eivätkä he osaa edes odottaa sitä vastuun kasvua, joten tässä kappaleessa halusin eritellä erilaisia oikeuksia ja vastuita, mitä nuori aikuinen saa. Kerron myös nuoruudesta elämän vaiheena ja siitä kuinka teini-iän asiat edelleen vaikuttavat, kun nuori siirtyy aikuisten elämään. Minun oli vaikea rajata kuvaanko vain ala-ikäisen nuoren vaiheita vai myös nuoren aikuisen elämän vaiheita. Päädyin esittelemään niitä siten kuin näen itse asian Tornin solussa. Usein nuorilla on saattanut jäädä joitain vaiheita kokeematta teini-iässä, joten sitten kun ollaan täysi-ikäisiä ja aikuisen holhouksesta vapaita niin kokeillaan kaikenlaista ja ei aina niin järkeviä juttuja.

Nuoresta aikuiseksi muutosprosessi tapahtuu suurimmalla osalla Tornin Solun ja tukipalveluiden asiakkaista sinä aikana kun he saavat yrityksen palveluita. Muutosprosessi on mielestäni toisille helpompi kuin taas toisten nuorten on vaikea päästää irti totutusta tavasta esimerkiksi koetella rajoja, mitä saa tehdä ja mitä ei. Aikuistuminen on kova prosessi nuorille ja sen tuomien velvollisuuksien hoitamiseen usein tarvitaankin ohjaajien tukea.

2.1 Täysi-ikäisen nuoren oikeudet ja velvollisuudet

Nuorten elämässä tapahtuu useita muutoksia, kun tullaan täysi-ikäiseksi. Täysi-ikäisyyteen liittyy erilaisia oikeuksia, mutta oikeudet tuovat mukanaan myös erilaisia velvollisuuksia. Velvollisuuksien ja oikeuksien myötä myös vastuu omasta elämästä kasvaa.

Oikeuksia joita nuori saa, tullessaan täysi-ikäiseksi, ovat:

- Avioliiton solminen tai parisuhteen rekisteröinti
- Seurakuntaan liittyminen tai siitä eroaminen
- Mietojen alkoholijuomien ja tupakan ostaminen

- Mahdollisuus itsenäiseen toimeentulotukeen
- Mahdollisuus työmarkkinatukeen
- Mahdollisuus hakea pankkilainaa ja hoitaa itsenäisesti raha-asioitaan
- Ajokortin hankkiminen (auto-, kuorma-auto- tai moottoripyöräkortti)
- Passin hankinta, ilman vanhempien lupaa
- Pääsy anniskeluravintolaan
- Äänioikeus, niin kunnallisissa kuin valtiollisissa vaaleissa
- Naisilla mahdollisuus osallistua varusmiespalvelukseen

(Nuorisotiedotuskeskus Kompassi, [viitattu 3.4.2011])

18-vuotias nuori aikuinen on velvoitettu vastaamaan teoistaan oikeudessa täysi-valtaisesti. Poikien tullessa täysi-ikäisiksi alkaa heillä asevelvollisuus, sen vuoden alusta jolloin he ovat täyttäneet 18 vuotta. (Nuorisotiedotuskeskus Kompassi, [viitattu 3.4.2011])

2.2 Nuoruus elämänvaiheena

Jokaisen nuoruus on omanlaisensa, koska olemme yksilöitä ja näin kehitymmekin eri vauhtia. Lastensuojelu nuoret joutuvat kuitenkin mielestäni, kohtaamaan jo nuorempana aikuisten asioita, kuin tavallisissa perheissä asuvat nuoret. Omien havaintojeni mukaan suurin osa tavallisissa kodeissa asuvista nuorista muuttaa kotoaan vasta lukion tai ammatillisen koulutuksen jälkeen eli noin 19-vuotiaana, kun taas sijaishuollon nuoret joutuvat muuttamaan omilleen 18-vuotiaana, kun lastensuojelun sijoitus päättyy.

Horpun, Leppämäen ja Nurmirannan (2009, 72) teoksessa eritellään nuoruus kolmeen vaiheeseen eli varhaisnuoruuteen, keskinuoruuteen ja myöhäisnuoruuteen. Varhaisnuoruus käsittää 11–14-vuotiaat ja taas keskinuoruus kuvastaa 15–18-vuotiaita, kun taas myöhäisnuoruus kertoo 19–25-vuotiaista.

Päätin keskittyä keskinuoruuteen ja myöhäisnuoruuteen, vaikkakin jälkihuolettavat nuoret ovat 18-vuotiaita, mutta heillä on jo siinä vaiheessa edessään samat asiat kuin 19-vuotiailla tavallisissa perheissä kasvaneilla nuorilla ja taas heillä saattaa taustansa vuoksi olla terveen minäkuvan työstämisessä enemmän sarkaa kuin tavallisten perheiden lapsilla.

Nuori, joka elää myöhäisnuoruuden aikaa, niin yleensä pohtii ideologisia teemoja sekä omaa asemaansa maailmassa. Nuoruusikää kutsutaankin yleensä toiseksi mahdollisuudeksi, jolloin on mahdollisuus kohdata samat ongelmat, kuin aiemmin, mutta nyt on tukena vahvempi minäkuva. (Horppu yms. 2009, 73.) Nuoruuteen kuuluu vahvasti oman minäkuvan muovaaminen lapsesta kohti aikuista. Nuoren minäkuva saattaa muuttua ja hän ymmärtää, että hänessä on useita erilaisia puolia, kuten millainen hän on fyysisesti, sosiaalisesti, emotionaalisesti ja kognitiivisesti. On tehty tutkimusta jonka mukaan, mitä laajempi minäkuvan käsitys nuorella on sitä paremmin se suojaa nuorta elämän vastoinkäymisissä. (Horppu yms. 2009, 76.)

Turunen (2005, 135) kirjoittaa kirjassaan siitä, kuinka nuoren tullessa täysi-ikäisyyden kynnykselle, alkaa niin kutsuttu seestyminen. Nuoren aikuistuminen alkaa näkyä tasapainoisempana asenteena ympärillä olevaan yhteiskuntaan. Aikuisuuden kynnyksellä nuorten olemus alkaa olla tasapainoisempi, vaikkakin vielä tulee kiihkeitä ylilyöntejä, joita aikuisten on vaikea ymmärtää. Jos nuoren elinolot muuttuvat yllättäen, niin se saattaa aikuistaa nuoren nopeasti. Nuori saattaa hyvinkin ottaa vastuun elämästään ja kantaa sen kunniallisesti ja on sopeutuvainen muuttuviin tilanteisiin. Turusen mukaan olisi kuitenkin toivottua, että nuori saisi mahdollisimman pitkään asua vanhempien parissa ja näin elää huolettomia nuoruusvuosia. Tornin Soluun tulevilla nuorilla saattaakin tulla joskus näitä ylilyöntejä oman elämän suhteen kuten, että koulunkäynti ei suju ja raha-asioita saadaan sotketuksi esimerkiksi jättämällä laskuja maksamatta tai ottamalla pikavippejä. Tornin Solun nuorilla ei kuitenkaan aina ole mahdollisuutta jatkaa kotona aikuistumista, vaan heidän on itse ohjaajien tukemana pyrittävä ottamaan vastuu omasta elämästään.

Nuoruusikään kuuluvat monet muutokset, niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Nuoruuden keskivaiheeseen kuuluvat erilaiset kriisit. Tässä nuoruuden vaiheessa alkaa seestyminen, kuitenkin nuoruuden keskivaiheilla haetaan kovasti rajoja, jolloin nuori kärkkäästi arvostelee toisia ja on omissa mielipiteissään ehdoton. Vanhempien auktoriteetin ihannointi vähenee iän karttuessa. Keskinuoruuden aikaan nuorta alkaa kiinnostaa myös ympärillä oleva maailma ja sen ongelmat. Oman tulevaisuuden muovaaminen ja pohdinta aloitetaan myös keskinuoruuden aikaan. (Horppe yms. 2009, 78.)

3 SK LASTENSUOJELU JA KUNTOUTUS OY

Tutustuminen yritykseen ja toimintayksikköön on lukijalle tärkeää, jotta hän saa tarvittavat taustatiedot perehdytyskansioni kannalta ja ymmärtää millaiseen ympäristöön olen sen kehittänyt. Suurimmalle osalle lukiojoista SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy on täysin vieras yritys, joten päätin kuvata lyhyesti sen toimintatarkoituksen, henkilöstön ja toimintayksiköt. Tornin Solu ja Tukipalvelut on myös todennäköisesti melko vieras lastensuojelun jälkihuolto yksikkö, joten sen kuvaaminen niin toiminnan, palveluiden ja toimintatilojen osalta oli tärkeää.

SK lastensuojelu ja Kuntoutus Oy on sosiaalialan erityispalveluita tuottava yritys, joka on perustettu vuonna 2005 (SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy [viitattu 28.3.2011]). Latvala (2010, 6) tuo opinnäytetyössään esille, että SK Lastensuojelu ja kuntoutus Oy tuottaa yksilöllisiä lastensuojelu palveluita, jotka ovat avo-, sijais- ja jälkihuollon palveluita. SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy:llä on ollut kaksi yksikköä, toinen on ollut Ilmajoella sijaitseva Nuorisokoti Ohratupa ja toinen on Seinäjoella toimiva Lastensuojelun jälkihuolto yksikkö Tornin Solu. Tänä päivänä toimintaansa on jatkanut edelleen Tornin Solu ja Tukipalvelut ja Nuorisokoti Ohratuvan ovet suljettiin keväällä 2011.

SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy:n on tarkoitus antaa mahdollisimman hyvät olosuhteet sille, että sijoitettu tai itsenäistynyt nuori pääsee opettelemaan itsenäistä elämänhallintaa. Jokaiselle nuorelle pyritään räätälöimään nuoren tarpeita vastaava palvelukokonaisuus. (Latvala 2010, 6.)

SK lastensuojelu ja Kuntoutus Oy:n henkilöstö on erikoistunut yli 12-vuotiaiden nuorten parissa työskentelyyn. Työryhmä koostuu lastensuojelun ammattilaisista, joilla on opetus-, terapia-, päihde-, mielenterveys-, kriisi- tai vastaanottotyön erityisosaamista. Työnohjaus ja oman työn kehittäminen ovat osana työntekijöiden työnkuvaa. Työntekijät ovat vaitiolovelvollisia, sekä kaikkien rikosrekisteri on tarkistettu laissa vaadittavalla tavalla. Yrityksen kaikessa toiminnassa noudatetaan

Suomen lakia ja hyvää kasvatus- sekä hoitomoraalia. (Henkilöstö [viitattu 28.3.2011].)

3.1 Tornin Solu ja Tukipalvelut

Tornin Solun tukiasumispalvelu sijaitsee Seinäjoen keskustassa niin sanotussa ”Tornitalossa”, joka kuuluu Marttilan Kortteen opiskelija-asuntoihin. Tornin Solun jälkihuolto yksikkö tarjoaa asunnon neljälle 18 vuotta täyttäneelle nuorelle. Tornin solu mahdollistaa turvallisen mahdollisuuden harjoitella itsenäisen elämän eri osa-alueita. (Tornin Solu [viitattu 28.3.2011].)

Jokainen asukas saa itse määritellä arkensa kulun, kuitenkin siten, että se tukee positiivisella tapaa hänen omaa elämäänsä. Nuori sopii soluohjaajan kanssa yhteiset tapaamiset, jolloin voidaan esimerkiksi tehdä rahankäyttösuunnitelmaa tai ajankäytön suunnitelmaa. Jokaisen nuoren kohdalla pohditaan yhdessä, mikä olisi juuri hänelle sopiva tuen määrä. Nuori tavoittaa ohjaajan ympäri vuorokauden joko toimistolta tai puhelimen välityksellä. (Mitä? Ja kenelle? [viitattu 28.3.2011].) Nuoret saavat toimeentulonsa suurimmilta osin Kelan etuuksina. Toimeentulostaan nuoret maksavat kaikki menonsa itse, kuten ruuan, vuokran ja muut menot. Osalla nuorista on kuitenkin käytössä tulojen kauttakulkuohjauspalvelu, josta sovitaan erikseen sosiaalityöntekijän kanssa. (Sosiaaliturva ja toimeentulo [viitattu 28.3.2011].) Tulojen kauttakulkuohjauksessa on tarkoitus harjoitella turvallisesti omien rahojen käyttöä, siten että nuori saa esimerkiksi kerran viikossa tietyn summan rahaa tililleen, josta hoitaa kuluvan viikon menot. Tulojen kauttakulkuohjauksen tueksi on tehty rahankäyttösuunnitelma, jota seuraamalla on helpompi hallita omia menojaan. (Rahankäytön hallinta ei ole helppoa [viitattu 28.3.2011].)

Suurin osa asiakkaista koostuu lastensuojelun jälkihuoltoon oikeutetuista nuorista. Kaikilla Tornin Solun asiakkailla ei kuitenkaan ole oikeutta lastensuojelun jälkihuoltoon, mutta he tarvitsevat arkeensa tukea. Nuoret, jotka eivät ole oikeutettuja lastensuojelun jälkihuoltoon tulevat asiakkaiksi usein erilaisten väylien kautta, jolloin

sosiaalityöntekijä on yhteydessä Tornin Soluun. Jos nuori on esimerkiksi päihde tai psykiatrisen kuntoutuksen asiakas, niin järjestetään verkostopalaveri, jossa pohditaan nuoren kuntoa ja mahdollisuutta muuttaa Tornin Soluun. Ennen muuttoa jokaisen nuoren kohdalla tehdään sopimus, joka määrittää tuen laajuuden ja keston. (Mitä? Ja kenelle? [viitattu 28.3.2011].)

3.1.1 Toimitilat

Tornin solun tukiasunnot sijaitsevat Marttilan kampusalueella. SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy:llä on käytössä yksi kerros kokonaan ”Tornitalosta”. Kerroksen jakaa väliovi, jonka saa lukituksi. Molemmille puolille on oma sisäänkäynti ulkopuolelta.

Toisella puolella sijaitsevat nuorten asunnot, joita on neljä ja jokaiseen asuntoon kuuluu wc sekä suihku. Asuntojen koot vaihtelevat 12–28,5 neliömetriin. Suurimassa asunnossa on oma keittiö ja muiden asuntojen asukkaat käyttävät yhteistä keittiötilaa. (Latvala 2010, 9.) Jokainen nuori kulkee omilla avaimillaan, eikä näin erotu muusta kerrostalon väestä (Luuleksä et mä muutan taas johonkin laitokseen?? [viitattu 28.3.2011]). Toisella puolella sijaitsevat toimisto- ja kokoustilat (Latvala 2010, 9).

3.1.2 Avoasiakkuus

Asiakkaan ja hänen oman kuntansa sosiaalityöntekijänsä kanssa voidaan tehdä Tornin Solun kanssa sopimus tukipalveluista myös ilman siirtymistä Solun asiakkaaksi, jos tuen tarve on vähäisempi. Vähäisemmällä tuen tarpeella tarkoitetaan, että nuorella on riittävät tiedot ja taidot, joiden avulla hän selviää itsenäisestä asumisesta. Tukea nuori saattaa kuitenkin tarvita, esimerkiksi koulun, rahankäytön tai virastoasioinnin suhteen. Tornin Solun tukipalvelut räätälöidään yksilöllisesti. (Latvala 2010, 11.)

Avoasiakasta tavataan säännöllisesti, joko Tornilla, nuoren omassa vuokra-asunnossa tai perheen kotona. Muina aikoina nuori saa yhteyden Tornin soluohjaajiin joko puhelimitse tai käymällä paikan päällä. (Latvala 2010, 11.)

Avoasiakkaiden, kuten muidenkin asiakkaiden kohdalla tarkastetaan sen hetkinen tuen tarve säännöllisin väliajoin. Kartoittaessa tuen tarvetta pohditaan usein myös onko Tornin Solun tarjoama tuki edelleen tarkoituksenmukaista sekä riittävää ja jos näin ei ole, niin kartoitetaan Tornin Solun mahdollisuudet tukea nuorta. Jos Tornin Solun tuki ei ole enää riittävää, niin selvitetään mahdollisimman nopeasti, jokin toinen vaihtoehto tuen antajaksi. (Latvala 2010, 11.)

Tukitapaamiset ovat lastensuojelunlain mukaisia avo- tai jälkihuollon tukitoimia, joilla pyritään ennalta ehkäisemään mahdollista huostaanottoa sekä tukemaan uudessa elämäntilanteessa olevaa nuorta (Latvala 2010, 11).

4 LASTENSUOJELUN JÄLKIHOULTO

Lastensuojelun jälkihuollon kuvaus on opinnäytetyöni kannalta tärkeää, jotta lukija pääsee selville siitä millainen on asiakaskunta Tornin Solussa. Lastensuojelun jälkihuollosta on varsin vähän tutkimustietoa, joten melkeinpä parhaiten sitä kuvaa työ, jota Tornin Solussa tehdään sekä, sitä määrittelevä laki. Päätin kuvata liitteenä (Liite 1) esimerkin Tornin Soluun tulevasta nuoresta eli niitä syitä miksi jälkihuollettavat usein tulevat soluun. Jälkihuollosta ja sitä määrittävistä laeista kerron kappaleen edetessä loppua kohti.

4.1 Jälkihuollon toteutus

Lastensuojelun jälkihuolto on tarkoitettu nuorelle, joka on alaikäisenä otettu huostaan. Jälkihuolto muovataan jokaiselle nuorelle yksilöllisesti, hänen tarpeidensa sekä elämäntilanteensa mukaan. Jälkihuolto voidaan jakaa neljään osaluueeseen, jotka ovat suunnittelu, nuoren tukeminen, lähiverkoston tukeminen sekä arviointi. (Laaksonen 2004, 15.)

Sijaishuollon tarkoituksena on taata nuorelle eväitä kasvaa itsenäiseksi aikuiseksi. Jos huostaanotetun nuoren kohdalla tukeminen lopetettaisiin heti täysi-ikäiseksi tultua, niin yhdessä aloitettu työ jäisi kesken. Ennen täysi-ikäisyyttä on yhteiskunta puuttunut nuoren elämään, joten sillä on velvollisuus jatkaa aloittamansa työ loppuun. Lastensuojelun jälkihuollon on tarkoitus tukea nuorta aikuistumaan turvallisessa ympäristössä ja opetellen arjen erilaisia taitoja. Yhteiskunta on veloitettu tukemaan siihen asti nuorta, kunnes nuori itse pärjää arjen hallintansa kanssa sekä häntä on tukemassa tiivis lähiverkosto. (Laaksonen 2004, 10.)

Jälkihuoltosuunnitelma tehdään, koska aikuistuvan nuoren elämässä on usein monia muuttuvia tekijöitä, kuten asuinpaikan vaihdos. Jälkihuoltosuunnitelmaa tehdessä nuori asettaa itse tavoitteita sekä on keskeisemmässä asemassa, kuin sijaishuollon aikaan tehdyissä suunnitelmissa. Suunnitelmaan tulee kirjata niin pit-

kän tähtäimen sekä lyhyen tähtäimen tavoitteita. Jälkihuoltosuunnitelma on konkreettinen. Suunnitelmassa ei ole tekijä passiivimuodossa, vaan siinä tulee ilmi kuka on tekijä. (Laaksonen 2004, 18–19.)

Palveluiden kartoitus on tärkeää, jotta saadaan aikuistuvalla nuorella sopiva tukipaketti. Palveluita kartoitetaan eri sektorien toimijoilta, kuten opetus- ja nuorisotoimen, sosiaali- ja terveyshuollon, työvoimapalveluiden sekä harrastustoiminnan osalta. Aikuistuvan nuoren sosiaalityöntekijä on kuitenkin viimeisimpänä vastuussa hyvästä ja kattavasta lastensuojelun jälkihuollosta. Sosiaalitoimi voi kuitenkin ostaa lastensuojelun jälkihuolto -palvelun muualta ja usein jälkihuolto ostetaan nuoren sijaishuollon yksiköstä, koska siellä on jo valmiiksi tutut työntekijät eikä näin luottamussuhdetta tarvitse luoda uudestaan. (Laaksonen 2004, 19–20.)

4.2 Jälkihuoltoa määrittävä laki

Lastensuojelulaissa on luku 12, joka kokonaisuudessaan käsittelee jälkihuoltoa. Sosiaalitoimi on velvoitettu järjestämään jälkihuoltoa nuorelle, joka on joko ollut huostaan otettuna ja näin ollen sijaishuollossa sekä nuorelle, joka on ollut avohuollon sijoitettuna vähintään puoli vuotta. Kunnan velvollisuus järjestää jälkihuoltoa, kuitenkin päättyy jos lastensuojelun tukitoimesta on kulunut aikaa viisi vuotta. Lastensuojelu asiakkaan jälkihuolto oikeus päättyy, kun nuori on täyttänyt 21 vuotta. (L 13.4.2007/417.)

Kunnan sosiaalitoimen suunnitellessa jälkihuollon sisältöä, tulee tuen olla nuoren tarpeisiin perustuvaa. Jälkihuoltoa suunniteltaessa otetaan huomioon asiakassuunnitelma, kun mietitään kuinka tuetaan nuorta, hänen vanhempiaan tai huoltajiaan. Jälkihuollon päättyessä nuori ja sosiaalityöntekijä laativat yhdessä suunnitelman, johon kirjataan ylös nuoren käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet jälkihuollon päättyttyä. (L 13.4.2007/417.)

Jälkihuoltoon oikeutetulla nuorella on oikeus saada itsenäistymisvaroja, joko 40 %:a tuloistaan, korvauksistaan tai saamisistaan, mutta näihin ei kuitenkaan

huomioida lapsilisiä. Jos nuori ei kuitenkaan näistä edellä mainituista tuloista saa mitään tai ne ovat riittämättömät, niin on nuoren oman kunnan sosiaalitoimi velvoitettu tukemaan nuorta, itsenäistymisvaroin. Itsenäistymisvaroilla on tarkoitus tukea nuoren asumista, kouluttautumista ja muita itsenäistymiseen liittyviä hankintoja. Nuori saa itsenäistymisvarat käyttöönsä sovitusti, mutta kuitenkin viimeistään täytettyään 21 vuotta. (L 13.4.2007/417.)

5 NUORTEN MIELENTERVEYS

Tässä kappaleessa aion hieman kertoa masennuksesta, ahdistuneisuus- ja syömishäiriöistä, jotka ovat usein mielenterveydellisiä syitä, miksi aikuistuva nuori tulee Tornin Solun ja tukipalveluiden asiakkaaksi. Kuvaan sairauksien oireita ilmentääkseni syyn miksi mielenterveysongelmista kärsivä nuori tarvitsee tukea omassa elämänhallinnassaan. Anna-Liisa Lämsä (2011, 7) kertoo, että masennus on nuorten yleisin mielenterveyden häiriö Suomessa ja sen arvioidaan lisääntyvän edelleen. Masennus ja sen tuoma ahdistus on oman näkemykseni mukaan myös yleistymään päin sekä sen lisäksi nuorten keskuudessa on havaittavissa erilaisia syömishäiriöitä, kun omakuva on vääristynyt.

Tornin Solun ja Tukipalveluiden osa asiakkaista on myös nuoria mielenterveyskuntoutujia. Nuoret mielenterveyskuntoutujat ovat yli 18-vuotiaita, mutta eivät kuitenkaan paljoakaan yli 20 vuoden ikäisiä. Mielenterveyskuntoutujien kanssa käydään samoja itsenäistymiseen liittyviä asioita läpi, kuin lastensuojelun jälkihuollettavien kanssa. Mielenterveyskuntoutujien pitää oppia elämään oman sairauden kanssa sekä sen lisäksi oppia ottamaan vastuu, niin raha-asioistaan, kodinhoidollisista tehtävistään sekä muista elämänsä hoidollisista asioista. Nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet kovaa vauhtia ja se onkin alkanut näkymään myös Tornin Solun arjessa.

5.1 Masennus

Diagnosoitu masennus vaatii mahdollisesti lääkehoitoa ja psykoterapeuttista hoitoa. Masennus vaikuttaa kokonaisvaltaisesti nuoreen, ajatuksiin, tunteisiin, mielialaan, käyttäytymiseen kuin myös fyysiseen terveyteen. Masennuksen kehittymiseen vaikuttavat monet eri tekijät. Toisilla vaikuttavat perintötekijät, kun taas toisilla vaikuttavat ympäristötekijät käyttäytymismallien muodossa. Nuoren sairastuessa vaikeaan masennukseen, niin usein huomata jälkeinpäin syitä mitkä siihen saattoivat johtaa. Syitä masennukseen saattavat olla stressi, univaje, vakavat on-

gelmat sosiaalisissa suhteissa, ongelmat koulunkäynnissä, päihteidenkäyttö tai syvä suru elämässä tapahtuneen muutoksen myötä. Masennuksen yleisimmät oireet ovat mielialan pitkään kestänyt lasku, mielihyvän puuttuminen ja uupumus. Itsetunnon heikentyminen saattaa olla myös oire masennuksesta. Masennuksen myötä tapahtuu erilaisia muutoksia nukkumisessa, syömisessä ja omassa ajatusmaailmassa esimerkiksi itsetuhoisuus. Masennuksen edetessä toimintakyky laskee ja se saattaa ilmetä esimerkiksi muisti- ja oppimisvaikeuksia. Masennuksen oireet saattavat olla myös fyysisiä, kuten pää- ja vatsakipuja. Tytöt sairastuvat nuoruusiällä helpommin masennukseen kuin pojat. Nuorella saattaa masentuneisuus liittyä heikkoon elämänhallinnan tunteeseen. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 73–75.)

5.2 Ahdistuneisuushäiriöt

Työssä kokemani mukaan usein masentunut nuori kuvaa oloaan ahdistuneeksi. Ahdistus saattaa jossain tilanteissa liittyä masennukseen, mutta se saattaa olla myös täysin irrallinen kyseisestä sairaudesta. Uskon, että jokainen ihminen kokee olevansa joskus ahdistunut, mutta toisilla ahdistuneisuus ilmenee herkemmin ja voimakkaammin.

Ahdistuneisuushäiriöt ovat yleisiä ihmisillä ja ne voidaankin jaotella seuraavasti, sosiaalisten tilanteiden pelko, paniikkihäiriö, pakko-oireinen häiriö ja pelot. Ahdistuneisuusoireista kärsivä henkilö on saattanut olla nuorena hyvinkin ujo ja se on jatkunut nuoruusikään asti. Nuoret ovat herkkiä sosiaaliselle paineelle, kun sosiaalisuus ja esillä olo ovat nuorisokulttuurissa toivottuja asioita, niin ujo nuori kokee olevansa muita huonompi ja jotenkin erilainen. Jännittävässä tilanteissa on luonnollista reagoida lievillä fyysisillä oireilla, kuten vatsavaivat, sydämentykytys tai huonot yöunet. Ahdistuneisuushäiriö saattaa laueta normaalia voimakkaammista fyysisistä oireista, stressaavasta elämäntilanteesta tai pelottavasta kokemuksesta, kuitenkin ei voida nimetä yksittäistä laukaisutekijää oireille. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 76.)

Sosiaalisiin tilanteisiin liittyvä ahdistus vaikeuttaa esimerkiksi koulutyötä monin eri tavoin. Koulussa esiintyy paljon pakollisia sosiaalisia tilanteita, kuten ruokailut, ryhmätyöt ja esitelmien pidot. Ahdistavien tilanteiden välttely ei kuitenkaan ole paras ratkaisu ongelmaan, vaan ahdistavan tilanteen helpottaminen erilaisin ratkaisuin ja käytännön järjestelyin. Onnistumisen kokemuksen myötä sosiaalisista tilanteista saadaan ajan kanssa siedettävämpiä. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 77.) Tornin Solun työryhmän tarkoituksena on tukea sosiaalisissa tilanteissa ahdistuvaa nuorta, esimerkiksi lähtemällä kouluun mukaan, jollei nuori muuten sinne pysty menemään.

Paniikkikohtauksella tarkoitetaan nopeasti ja ilman selkeää syytä tulevaa kohtausta, jolloin sydän saattaa alkaa hakata, henki salpautua tai saattaa tuntea heikottavaa oloa. Paniikkikohtaukset tuovat kokoaikaista pelkoa siitä, milloin se iskee uudelleen ja tämän vuoksi elämä kaventuu. Paniikkikohtaukset liittyvät usein myös sosiaalisten tilanteiden pelkoon. Paniikkikohtauksista kärsivä ihminen usein pelkää käydä kaupassa, matkustaa julkisilla kulkuneuvoilla tai muita sellaisia sosiaalisia tilanteita, mistä on vaikea päästä pois. Paniikkikohtauksista kärsivän onkin kehitettävä erilaisia menetelmiä kuinka suoriutuu arkipäivän asioista, koska tilanteiden välttely johtaa usein rajoittuneempaan elämään. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 77.)

Pakkoajatukset ja pakkotoiminnot ovat toistuvaa panknomaista käyttäytymistä, jolla pyritään lieventämään ahdistusta. Pakkoajatukset ovat mielessä kokoajan ja ne saattavat olla laskemista, asioiden tekemistä tietyssä järjestyksessä tai asioiden tarkistamista yhä uudelleen. Pakko-oireilu kuluttaa aikaa ja voimia, sekä niin nuorelta kuin myös ympärillä olevilta ihmisiltä. Pakko-oireet hankaloittavat monella tapaa nuoren elämää, kuten myös ihmissuhteita. Pakko-oireista kärsivä nuori on vaativa itsensä suhteen, mutta kuitenkin samalla hyvin epävarma omista toiminnoistaan. Pakko-oireista kärsivän nuoren on hyvin tärkeää saada apua, jottei koko loppuelämä vaarannu oireiden vuoksi. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 77–78.)

5.3 Syömishäiriöt

Tornin Soluun tulee nuoria, joille ruokailu on pakollinen toiminto päivässä. Näiden nuorten kanssa usein opetellaan yhdessä ruuanlaittoa ja heille on määritelty tietyt ruokailuajat, jolloin on syötävä. Syömishäiriöitä esiintyy usein nuorilla, joilla on jokin aiempi mielenterveysdiagnoosi kuten masennus, joka vaikuttaa itsenäisen nuoren elämänhallintaan.

Syömishäiriöitä ovat anoreksia sekä bulimia. Syömishäiriöitä tavataan usein tytöillä, mutta pojatkin voivat sairastua. Syömishäiriöiden taustalla on usein lihavuuden pelko ja halu olla laiha. Syömishäiriöiselle on tyypillistä syömisen kontrollointi, pakonomainen liikunta ja oksentaminen. Usein nuori aluksi laihduttaa tietoisesti ja haluaa syödä terveellisesti, mutta jossain vaiheessa tilanne karkaa käsistä ja muuttuu syömishäiriöksi ja lopulta nuori nälkiintyy. Sairauden kehittyessä nuori ei enää osaa lisätä ruokamääriä ja näin ajaakin itsensä nääntymisen partaalle, josta seurauksena on sairaala hoito. Nuorilla liittyy syömiseen ristiriitaisia tunteita ja sairauden syntyä on selitettykin kulttuurisilla tekijöillä. Syömishäiriöstä paraneminen vaatii uudelleen syömisen opettelua. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 80.)

6 PEREHDYTYKSEN JA OPASTUKSEN TÄRKEYS TYÖHÖN

Jokainen ihminen tulee jossain vaiheessa työelämäänsä siihen tilanteeseen, että on uusi työntekijä työpaikassaan. Yritykseen tullut uusi työntekijä kaipaakin usein hyvää perehdyttämistä. Uudella työntekijällä saattaa olla harhakuvitelmia työstä sekä usein mieltä askarruttavat monet kysymykset. Osaa kysymyksistä ei huomaa heti ensimmäisten päivien aikana kysyä ja tällöin esimerkiksi kattava ja hyvä perehdytyskansiota on ratkaisu ongelmiin, koska sen pariin voi palata aina uudestaan ja uudestaan. Toisaalta taas ajan kuluessa saattaa kokeneempien työntekijöiden eteen tulla tilanne, että he joutuvat itse perehdyttäviksi ja tällöin mielestäni hyvästä perehdytyskansiosta on apua, koska pitkään työssä ollut ei välttämättä huomaa esitellä kaikkia asioita, vaan pitää osaa työpaikan tavoista itsestään selvyyksinä.

Kauhasen (2006, 145) mukaan työhön perehdyttäminen tarkoittaa niitä kaikkia keinoja, joilla uusi työntekijä opastetaan työyhteisöönsä, työpaikkaansa ja työhönsä. Työyhteisöön perehdyttäminen tarkoittaa, että uusi henkilö oppii tuntemaan työyhteisönsä, sen toiminta- ajatuksen, vision, liikeidean sekä sen arvot ja tavat. Työpaikkaan perehdyttämällä uusi henkilö oppii, keitä ovat asiakkaat ja työtoverit. Työhön perehdytyksellä ja opastuksella pyritään opettamaan uudelle työntekijälle hänen työnsä sisältö ja sen odotukset. (Kauhanen 2006, 145.)

Kauhanen (2006, 146) kertoo kirjassaan, että perehdyttämisen toteutus kuuluu yleensä kaikille joiden kanssa uusi henkilö työskentelee, mutta kuitenkin siitä päävastuussa on lähin esimies. Joissain yrityksissä perehdytyksen tukena käytetään esimerkiksi ohjekirjoja, muistilistoja tai Intranetiin luotua perehdytysohjelmaa. Perehdyttämiseen käytetään usein muutama päivä, mutta sitä seuraa työhön opastus joka voi kestää muutamasta päivästä muutama kuukauteen. Kauhanen toteaa, että yleensä noin vuoden jälkeen perehdytyksestä henkilö pystyy antamaan täyden työpanoksen omassa työtehtävässään. Kauhanen toteaa vielä lopuksi, että perehdytys on keskeisessä osassa uuden työntekijän kehittämisessä. (Kauhanen 2006, 146.)

Perehdytyskansiosta oli vaikea löytää itsessään kirjallisuutta, joten päätin tutustua hieman erilaisiin perehdytyskansioihin, joita on jo aiemmin tehty erilaisiin yrityksiin ja yksiköihin. Tutustuin esimerkiksi Sahasen tekemään opinnäytetyöhön, jossa oli produktiona perehdytyskansio nuorisotalotyöhön (Sahanen, S-M. [viitattu 9.11.2011]). Kauhasen (2006, 146) kirjassa kuitenkin viitataan osittain perehdytyskansioon, kun siinä kirjoitetaan erilaisista muistioista, ohjekirjoista ja Intranetiin luoduista perehdytysohjelmista.

Lukiessani erilaisia perehdytyskansioita huomasin, että niissä pyritään pieneen tilaan tiivistämään pääasiat yrityksen tai yksikön toiminnasta. Perehdytyskansiot pyritään yleensä kirjoittamaan selkeällä ja yksinkertaisella kielellä, jotta jokaisen uuden työntekijän on helppo sisäistää työpaikan toiminta-ajatus ja tavat tehdä työtä. Oman käsitykseni mukaan perehdytyskansioiden määrä on lisääntynyt sosiaalialalla, koska sosiaalialan yrityksissä ja työpaikoilla on nykyään tarkat laatuksiteerit.

Perehdytyskansion tulee olla helposti saatavilla jokaiselle työntekijälle, sekä sen tulee olla helposti päivitettävissä, jos yrityksen toiminnassa tulee muutoksia. Yleisesti perehdytyskansioita löytyy Microsoft Word-pohjaisina, niin paperiversioina kuin myös sähköisenä versiona. Osassa yrityksissä on myös tehty perehdytyskansio Microsoft PowerPoint –esityksenä, jotta se on helpompi esittää suuremmalle ihmismäärälle kerralla esimerkiksi jos yritykseen tulee paljon kesätyöntekijöitä kerralla.

6.1 Laatumyö sosiaalialalla

Jalava ja Virtanen (1996, 41) esittelevät tasalaatuisuutta määrittelevän käsitteen kirjassaan. Tasalaatuisuus toiminnassa merkitsee sitä, ettei työ ole toisina hetkinä parempaa ja toisina hetkinä huonompaa. Heidän mukaansa hallinnollisessa työssä tasalaatuisuus merkitsee sitä, että jokainen asiakas on tasavertainen. Tasalaatuisuus pyrkii takaamaan kaavamaisuudellaan sen että asiat tehdään aina mahdoli-

simman yhtenevällä tavalla. (Jalava, U. & Virtanen, P. 1996, 41). Tasalaatuiseen työskentelyyn päästäkseen on mielestäni tärkeää, että yrityksessä on perehdytyskansio. Perehdytyskansio takaa yhtenäisen linjan tehtävästä työstä ja työmenetelmistä. Työhön perehdyttämisellä pyritään myös siihen, että jokainen työntekijä oppii kohtaamaan asiakkaat tasavertaisina.

Jalavan ja Virtasen kirjassa tulee ilmi laadun, arvioinnin ja kehittämisen jatkumo. Yrityksen toimintaa ja työtapoja tulee arvioida säännöllisesti sekä pyrkiä kehittämään niitä, jotta voidaan puhua laadullisesta sosiaalialan työstä. Kirjoittajien mukaan laatu on sitä, miten asiakkaat sen kokevat. (Jalava, U. & Virtanen, P. 1996, 47.) Perehdytyskansiota tehdessä ensin arvioidaan, mitä asioita sen tulisi sisältää. Arviointia seuraa kehitys eli tehdään perehdytyskansio tai päivitetään se. Lopulta perehtyneet työntekijät tuottavat laadukkaampaa työtä ja näin myös asiakkaat saavat parempaa palvelua, joten he ovat tyytyväisempiä. Tornin Solun asiakkaihin kuuluvat, niin nuoret, heidän vanhemmat sekä kuntien sosiaalityöt, jotka maksavat tuotetun palvelun.

7 TORNIN SOLUN PEREHDYTYSKANSIO

Idea perehdytyskansion luomiseen lähti työelämäntahon tarpeesta. Sosionomi koulutuksen aikana ollessani hallinnon harjoittelujaksolla SK LSJK Oy:ssä havaittiin siellä tarpeen perehdytyskansiolle. Kevääseen 2010 mennessä Tornin Solu ja Tukipalvelut olivat toimineet vasta muutaman vuoden ja hakeneet oman toimintansa linjausta, joten perehdytyskansio olisi ollut hankala luoda aiemmin.

Ajatus perehdytyskansion laatimisesta sai heti SK LSJK Oy:n toimitusjohtajalta hyväksynnän. Toimitusjohtajan toive oli kuitenkin, etten liitä koko perehdytyskansiota opinnäytetyöni liitteeksi, koska se saattaa sisältää sellaista aineistoa, joka luokitellaan salassa pidettäväksi. Koska en voinut liittää koko perehdytyskansiota opinnäytetyöhöni, niin siksi seuraavassa kappaleessa kerron siitä tiivistetysti ja liitteistä (Liite 4) löytyy perehdytyskansion sisällysluettelo sekä muutama yleinen osio perehdytyskansioistani.

7.1 Tiivistelmä perehdytyskansion sisällöstä

Perehdytyskansion alussa kerron, mitä Tornin Solussa tehdään ja millaista arki siellä on. Tornin Solun arki on vaihtelevaa ja riippuu paljon nuorten omista intresseistä. Ohjaajat elävät mukana nuorten arjessa ja siksi työpäivä saattaa sisältää laidasta laitaan tekemistä. Tuon alussa myös esille toimitilat joissa Tornin Solu toimii, sekä siellä vallitsevat siivous ja paloturvallisuus suunnitelmat.

Seuraavaan perehdytyskansion osioon olen kirjannut lait, jotka määrittelevät SK LSJK Oy:n toimintaa sosiaalialan kentällä. Lakeja oli todella useita, joten en kaikkista lähtenyt kirjoittamaan tiivistelmää, vaan kirjoitin tiivistelmät niistä lajeista, jotka itse koin tärkeiksi tietää ensimmäisten työpäivien aikana. Loputkin lait on hyvä tietää sisällöltään, kun on töissä Tornin Solussa, mutta jätin kuitenkin niiden opiskelun uuden työntekijän/harjoittelijan omalle vastuulle. (katso liite 5.)

Perehdytyskansion kolmannessa luvussa käsitellään nuorten kanssa tehtäviä asioita. Jokaisen nuoren kanssa tehdään erilaisia asioita sen mukaan mitkä ovat heidän henkilökohtaiset tavoitteensa. Kuvaan osiossa erilaisia työkaluja, joita käytetään tukiessa nuorten elämänhallintaa. Omaohjaajan tehtävistä ja siihen liittyvistä menetelmistä kerrotaan samassa osiossa. Tärkein huomioitava asia on mielestäni se, että jokainen ohjaaja työskentelee omalla persoonallaan.

Neljännessä luvussa kerrotaan yleisesti ohjaajan tehtävistä, työtoimenkuvasta ja säädöksistä, jotka koskevat ohjaajia. Kuvaan kappaleessa työvuorojen aikataulut ja niiden sisällöt. Olen listannut kappaleeseen työtehtävät, jotka suoritetaan työvuorossa. Osiossa tulee myös ilmi se, kuinka Tornin Solun ohjaajien tulee pukeutua työvuoroihin. Ohjaajat kappaleessa kerrotaan myös, mitä asioita kuukauden vaihdoksessa ohjaajien pitää tehdä sekä erilaisissa erityistilanteissa, kuten sairastuessa.

Viimeiseen osioon olen listannut erilaisia toimeentulon muotoja, joita Tornin Solun nuorilla saattaa olla. Suurin osa Tornin Solun nuorista elää, jollain Kelan tuella, joten olen osiossa kuvannut pääpiirteissään mistä ja miten niitä voi hakea sekä kelle niitä voi hakea. (Katso Liite 6.)

8 TAUSTATUTKIMUS PEREHDYTYSKANSION LAATIMISESTA TORNIN SOLUUN

Halusin toteuttaa laadullisen tutkimukseni haastattelemalla kahta Tornin Solun ohjaajaa, esimiestä sekä käytännön harjoittelijaa. Tutkimuksessani on tarkoituksena saada selville se millaisena he kokevat hyvän erehdytyskansion. Tutkimuksella pyrin myös saamaan perehdytyskansion vastaamaan perehdyttämisen tarpeita käytännön tasolla. Halusin haastatella ohjaajia, koska he tietävät, mitkä ovat heidän mielestään tarvittavia tietoja, kun uusi työntekijä alkaa työskennellä yrityksessä. Esimiehen mielipide oli myös mielestäni tärkeä, koska hänellä on omat odotuksensa tehtävästä työstä ja se on tärkeää tietoa uudelle työntekijälle. Käytännön harjoittelijalta sain ensi käden tietoa siitä, mitkä ovat sellaisia asioita, joita hän halusi ensimmäisenä päivänä tietää. Laadullinen tutkimus oli mielestäni hyvä menetelmä tässä tapauksessa, koska ryhmä jonka mielipiteitä halusin saada selville, oli pieni. Laadullisessa tutkimuksessa sain oikeasti uusia ideoita ja mielipiteitä tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä, koska toteutin tutkimuksen haastattelemalla.

Vilka (2005, 13) tuo omassa kirjassaan esille, että työelämän tutkimuksissa on suuressa roolissa ammatillisuus, jolloin tutkitaan omaan ammattiin liittyviä asioita. Tutkimustarpeeseen vaikuttavat käytännönläheisyys, työelämälähtöisyys ja ajankohtaisuus. Tutkimuskohteena taasen usein ovat työelämän käytännöt, jotka tarvitsevat kehittämistä, muuttamista, ylläpitämistä tai uusien käytäntöjen luomista. (Vilka 2005, 13.) Mielestäni oma tutkimuskohteeni on ajankohtainen ja työelämälähtöinen, koska kyseinen yritys tarvitsee perehdytyskansion. Mediassa myös on paljon puhetta siitä, kuinka sosiaali- ja terveysalan yritysten laatuun tulisi kiinnittää huomiota ja mielestäni hyvällä perehdyttämisellä voimme taata laadukkaampaa palvelua.

8.1 Kuvaus laadullisesta tutkimuksesta

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä ei ole suurta merkitystä aineiston koolla vaan sen laadulla. Laadullisen tutkimuksen aineiston tavoitteena on toimia apuvälineenä asian tai ilmiön ymmärtämiseen. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä yleistettävyyteen, niin kuin määrällisessä tutkimuksessa. (Vilka, 2005 126.) Alasuutari (1994, 34) on kirjoittanut, että laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole löytää totuutta tutkittavasta aiheesta, vaan tutkimuksen aikana muodostuneiden tulkintojen myötä on tarkoitus löytää vastauksia tutkittavasta aiheesta. Laadullista tutkimusta tehdessä aineistoa voi kerätä monella tapaa. Laadullisessa tutkimuksessa usein aineistoksi valitaan kokemukset puheen muodossa, jolloin tutkimusaineisto kerätään haastatteluina. (Vilka 2005, 100.) Usein laadullista tutkimusta pidetäänkin samana asiana kuin haastattelu (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 8). Vilka (2005, 100) toteaaakin, ettei näin ole, vaan syvähaastattelu on yksi monista laadullisen tutkimuksen aineiston keruu välineistä. Laadullisen tutkimuksen aineiston välineiksi soveltuvat: esineet, ihmisen puhe ja kuva- sekä teksti aineistot, kuten kuvanauhoitteet, monimediatuotteet, dokumenttiaineistot, päiväkirjat, kirjeet, elämäkerrat, kirjoitelmat, kouluaineet, sanoma-, aikakaus- ja ammattilehdet, arkistomateriaali, mainokset ja valokuvat. Laadullisessa tutkimuksessa on erilaisia tutkimushaastattelumuotoja, jotka ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. (Vilka 2005, 100–101.) Olen itse työskennellyt Tornin Solun ohjaajana kevästä 2010 asti, joten ympäristö, työtavat ja muut ohjaajat ovat minulle entuudestaan tuttuja, joten voin hyödyntää tutkimuksessa myös omia havaintojani.

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään yhtenä aineiston keruu menetelmänä osallistuvaa havainnointia. Tyypillisesti osallistuvassa havainnoinnissa tutkija pyrkii pääsemään havainnoitavan ryhmän jäseneksi. Tutkimukset ovat tällöin usein kenttätutkimuksia ja tutkija pyrkii pääsemään osaksi ryhmää ajatuspuolella, ei niinkään fyysisesti. (Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007, 211.)

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä luotettavuuden määrittelee tutkija itse ja hänen rehellisyytensä. Luotettavuutta arvioidaan tutkijan tutkimuksessa tekemillä teoilla, valinnoilla ja ratkaisuilla. Tutkijan tulee siis itse arvioida tutkimuksensa luotettavuutta jokaisen tekemänsä valintansa kohdalla. (Eskola & Suoranta 2000, 208, 210.) Luotettavuuden arviointia tapahtuu koko ajan suhteessa teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan ja johtopäätöksiin. Tutkijan on kuvattava ja perusteltava tutkimuksen analysoinnissa se miten vaihe vaiheelta lopullisiin johtopäätöksiin tultiin. (Vilka 2005, 159.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta voidaan tarkastella reliaabeliuden ja validiuden näkökulmasta. Tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta, siten etteivät tulokset ole sattumanvaraisia, vaan tutkimus on uudelleen toistettavissa ja saadaan samat tulokset. Tutkimuksen arvioinnissa toinen käytettävä käsite on validius eli pätevyys. Validius tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata, sitä mitä tutkija oli ajatellutkin ennen tutkimusta. (Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007, 226.)

Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys tulisi pystyä arvioimaan, vaikka ei haluttaisikaan käyttää yllä mainittuja termejä. Laadullisessa tutkimuksessa raportoinnilla on suuri merkitys luotettavuuteen. Luotettavuuden kannalta raportoinnin tulee olla yksityiskohtaista ja helposti ymmärrettävää. Lukijalle ei saa jäädä epäselväksi miten tutkija on toiminut aineiston hankinnan ja analysoinnin eri vaiheissa, jotta tutkimuksesta saadaan luotettava. Useille tutkijoille tuottaa lisä pohdintaa tarpeeksi yksityiskohtainen raportointi. (Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007, 227.)

8.3 Aineiston analysointi

Tutkimusaineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätökset ovat tutkimuksen ydinasia. Se on tärkeä vaihe ja siihen tähdätään jo heti tutkimuksen alussa, kun halu-

taan saada vastauksia ongelmiin. (Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007, 216.) Laadullisessa tutkimuksessa analysointi vaihe koetaan usein hankalaksi, koska ei ole tarjolla mitään tiukkoja säädöksiä sen toteutuksesta (Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007, 219).

Laadullisen tutkimuksen analysoinnissa käytetään pitkälti sisällönanalyysi menetelmää. Analyysi perustuu usein haastattelurunkoon, mutta tärkeimpänä kirjassa kuitenkin pidetään tutkijan omaa ajattelua ja pohdintaa. Analysointi on pitkälle kiinni tutkijan perehtyneisyydestä omaan aineistoon ja muuhun teoreettiseen kirjallisuuteen. Analysointi aloitetaan jo kenttätöyövaiheessa, jolloin tutkijan tulee perehtyä omaan tutkimusaineistoon sekä pohtia ja kehittää tutkimustehtäväänsä. Lopullisen analyysin teko edellyttää kaikkien haastatteluiden ja muiden aineistojen puhtaaksikirjoitusta. Puhtaaksikirjoituksen jälkeen aineisto luokitellaan karkeasti, usein käyttäen haastattelurunkoa. Karkean luokittelun jälkeen tutkija aloittaa uuden analysointi kierroksen, jolloin luokat tarkentuvat. Luokittelujen tarkennuttua tutkija aloittaa analysoinnin, jolla hakee luokkien välisiä yhteyksiä ja ristiriitoja. (Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007, 217–220.)

8.4 Tutkimusprosessi

Valitsin tutkimus menetelmäksi laadullisen tutkimuksen. Laadullinen tutkimusmenetelmä oli oiva valinta, koska sen tarkoituksena ei ole löytää totuutta tutkittavasta asiasta ja tutkimusaineiston määrällä ei ole merkitystä vaan laadulla. Haastateltavia minulla on ainoastaan neljä. Haastateltavani työskentelevät kaikki SK Lastensuojelu ja kuntoutus Oy:ssä tai ovat muuten jotenkin mukana sen toiminnassa esimerkiksi käytännön harjoittelujaksolla.

Haastattelumuotona pitkän pohdinnan jälkeen päätin käyttää kuitenkin tutkimushaastattelua. Aluksi ajattelin toisena vaihtoehtona myös lomakehaastattelua, mutta koin kuitenkin kasvotusten tehtävän ja suullisesti tehdyn haastattelun tässä tilanteessa antoisammaksi vaihtoehdoksi. Lomakehaastattelussa tutkimusaineisto olisi

saattanut jäädä niukemmaksi kuin tutkimushaastattelussa saamani aineisto. Koin myös, että tutkimushaastattelu antaisi laadukkaampaa tutkimusaineistoa.

Pääkysymyksekseni valitsin, millainen on toimiva ja tiedollisesti kattava perehdytyskansio. Koin tärkeäksi, että saan tutkimukseni myötä tietoa siitä, mitä oikeasti käytännön tasolla toivotaan perehdytyskansiolta ja, että siitä olisi jotain hyötyä uuden henkilöstön perehdytyksessä.

Aloitin haastatteluiden tekemisen siten, että annoin SK LSJK Oy:n toimitusjohtajalle tutkimussuunnitelmani ja kysymykset luettavaksi. Toimitusjohtajan näytettyä ”vihreää valoa” haastatteluilleni, sovin haastatteluajat hänen, kahden soluohjaajan ja käytännön harjoittelijan kanssa. Haastattelupaikkana toimi työpaikan neuvotteluhuone, jotta välttyimme turhilta häiriötekijöiltä. Kerroin haastateltaville tuhoavani haastatteluaineiston ja litteroinnit, kun olen saanut tutkimustulokset valmiiksi. Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina ja nauhoitin ne. Haastatteluiden kesto oli alle puoli tuntia. Haastatteluosuuden jälkeen litteroin nauhoitteet tietokoneelle. Litterointien lisäksi tutkimusaineistoon kuului omat kokemukseni työpaikasta. Tutkimusaineiston analysoinnin seurauksena sain tutkimustulokset, joista tein lopulta tutkimukseni johtopäätökset. Tulosten ja johtopäätösten valmistuttua tuhosin nauhoitteet ja litteroinnit, jotta haastatteluista saadut vastaukset ja niiden antajat pysyvät salassa.

9 TAUSTATUTKIMUKSEN TULOKSET

Tuodessani vastuksia esille tutkimustuloksissa en voi käyttää sukupuoleen tai ikään viittaavia kuvauksia, koska haasteltavien määrän jäädessä pieneksi saattaa kuvaus paljastaa vastaajan henkilöllisyyden. Kuvatessani vastauksia käytän muotoa haastateltava 1, 2, 3 tai 4 ja lyhenteenä muotoa H1, H2, H3 tai H4.

9.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastattelin neljää henkilöä, joista kolme oli naisia. Haastateltavien iät olivat 21 vuotta, 29 vuotta, 30 vuotta ja 36 vuotta. Haastatteluun osallistuvien työkokemus oli viidestä päivästä kuuteen vuotta SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy:n palveluksessa. Haastateltavien työkokemus sosiaalialalta oli pääsääntöisesti lastensuojelun toimintayksiköistä ja kokemusta oli seitsemästätoista vuodesta alle yhteen vuoteen. Kahdella haastateltavalla oli ainoastaan työkokemusta sosiaalialalta käytännön harjoittelujen muodossa. Haastateltavien työtehtävät yksikössä olivat ohjaaja (2 henkilöä), toimitusjohtaja ja käytännön harjoittelija. Haastateltavat olivat koulutukseltaan sosiaaliohjaaja, nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja sekä nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaopiskelija.

Kerron myös omat taustatietoni, koska omat ajatukseni tulevat esille tutkimustuloksissa. Olen 23 vuotta ja opiskelen sosionomiksi. Olen ollut ohjaajana Tornin Solussa noin puolitoista vuotta. Aiempaa sosiaalialan työkokemusta minulla on kesätöistä päihdekuntoutujien parista noin kahden kuukauden ajalta sekä erilaisia käytännön harjoittelujaksoja sosiaalialalta.

9.2 Aiemmat kokemukset perehdytyskansioista

Kaikilla vastanneilla oli aiempaa kokemusta perehdytyskansioista. Yksi haastateltavista tosin kertoi, että oli kokenut perehdytyskansioiden olleen huonosti päivitet-

tyjä. Toinen haastateltavista kertoi perehdytyskansion olleen työn turvaksi, vaikkakin loppujen lopuksi pitkälti itse oli kokeilemalla soveltanut oman työtapansa. Kolmas haastateltavista oli kokenut perehdytyskansion melko ”kirjavaksi kaartiksi” eli jokaisessa yksikössä on omanlaisensa perehdytyskansio. Jokaisella vastaajalla oli kuitenkin positiivinen kuva perehdytyskansiosta.

”...ihan hyviähän ne on siinä mielessä että ainaki ku sen lukee niin on suurin piirtein kärryillä mitä misäki tapahtuu...” H4

Omat käsitykseni ja kokemukseni perehdytyskansioista on positiivisia, vaikkakin joskus olen huomannut niiden päivityksissä puutteita. Kokemukseni mukaan perehdytyskansiosta on ollut apua, kun olen mennyt uutena työntekijänä tai harjoittelijana yritykseen, koska sitä lukemalla on ollut helppoa tutustua yrityksen toimintaan ja tapoihin.

9.3 Kokemukset perehdyttämisestä Tornin Solussa

Kun haasteltavat olivat tulleet uusina työntekijöinä SK LSJK Oy:n palvelukseen, niin heidät on kaikki perehdytetty työhön suullisen perehdyttämisen ja käytännön työn avulla. Yksi haastateltavista kertoi lukeneensa perehdytyskansion entisessä SK LSJK Oy:n yksikössä Nuorisokoti Ohratuvalla. Kaksi haastateltavista koki kuitenkin, että työnkuva avautui kokonaisuudessaan käytännön työn myötä. Yksi haasteltavista toivoi, että jo ensimmäisinä päivinä saisi lukea esimerkiksi perehdytyskansiosta, kuinka yksikössä toimitaan missäkin tilanteessa.

”...niin siinä oli työkavereita läsnä kokoajan siinä alkuaikoina paitsi öisin. Kyllä siitä sit niinku sai vihiä ja sit käytiin yhdessä läpi kaikki työhön liittyvä ja muukin siinä ympärillä ja sitä kautta tuli ja tekemisen kautta lähinnä. Että aina se mikä oli ajankohtasta niin siinä käytiin läpi...” H1

”...no ehkä se on ny menny hyvin suullisesti että nii jotaki tutkaillu tuolla mutta niin niin kyselemällä ja selittämällä meni, mutta kaikki käytännön jutut niinku varmaan ne mitä ensimmäisinä päivinä haluais tietää, että kuinka täällä toimitaan niin missäkin tilantees...” H3

Tullessani itse uutena työntekijänä yritykseen, niin perehdyttämiseni tapahtui lähinnä muiden työkavereiden opastaessa ja itse selvittämällä asioita esimerkiksi etsien Internetistä tietoa tai kysymällä toisilta ohjaajilta. Ensimmäisinä päivinä kaipaasin lyhyttä tiivistystä, siitä mitä Tornin Solussa ohjaajat tekevät.

9.4 Uuden työntekijän perehdytys

Uuden työntekijän perehdyttämisen tukemiseksi haastateltavilla oli erilaisia toiveita siitä, mitä perehdytyskansion tulisi sisältää. Kuitenkin kahden haastateltavan vastauksista kävi ilmi, että perehdytyskansioista olisi hyvä löytää osio, missä eritellään erilaiset toimeentulon muodot ja kenelle niitä haetaan sekä mistä. Haastatteluissa tuli myös ilmi erilaisia mielipiteitä siitä pitäisikö perehdytyskansioon sisällyttää se, mitä Tornin Solun arjessa tehdään. Yksi haastateltavista koki, että olisi hyvä olla erikseen jokin erillinen koonti siitä, mitä arjessa tapahtuu ja kun taas toinen haastateltava oli sitä mieltä, että se olisi hyvä löytyä perehdytyskansioista. Kahden haastateltavan vastauksista löytyi myös toive siitä, että perehdytyskansioon olisi hyvä sisällyttää kirjaus erilaisista säädöksistä sosiaalialan toimikentällä.

”No tota jos ajattelee ajattelee ihan silleen niin ku juridisesti on tietenkin tiettyjä juttuja mitä sosiaalialalla täytyy tietää. Täytyy olla olla jos ny lähetään niistä laeista nii täytyy olla nää asiakastyöhön liittyvät lait tiedossa ja ainaki tieto siitä mistä niitä löytää ja voi tarkistaa ja varmasti myös niinku tärkeimmistä asioista pitää olla joku tällöinen kokooma...” H2

Työntekijän perehdyttämiseen liittyvää kysymystä en esittänyt ollenkaan käytännön harjoittelijalle, koska hän ei sitä tule tekemään Tornin Solussa eikä ole tehnyt sitä aiemmin yksikössä.

Yksi haastateltavista toi esille toiveen, että perehdytyskansioon olisi sisällytetty työturvallisuuteen liittyvä osio. Samainen vastaaja toivoi myös osiota erityistilanteista, esimerkiksi sairastuminen tai jos töissä tapahtuu jotain poikkeavaa.

Itse koen, että perehdyttämisen kannalta kansiossa olisi hyvä olla tiivistetty osuus Tornin solun arjesta ja ohjaajien tehtävistä. Itselläni ei ole aiemmin ollut mielessä osiota erilaisista Kela etuuksista, mutta kuultuani sen haastattelujen myötä tuntui se myös minusta hyödylliseltä osiolta. Perehdyttämisen kannalta on myös tärkeää löytää toimintaa määrittelemistä laeista, jonkinlainen osio, kuitenkin niiden kokonaan sisäistäminen on työntekijän omalla vastuulla. Erityistilanteet ovat myös mielestäni tärkeä osa perehdyttämistä, koska niihin ei osaa varautua, eikä ymmärrä edes alussa kysyä.

9.5 Erityismainittavaa Tornin Solun perehdytyskansioon

Vastaajilla ei ollut juurikaan erityisiä toivomuksia joita olisivat juuri Tornin Solun perehdytyskansioon kaivanneet. Osalle vastaajista toiminta Tornin Solussa oli jo niin tuttua, ettei erityistä asiaa tullut mieleen. Yksi vastaajista toi esille mielipiteen, että jokainen asia, mikä löytyy Tornin Solun perehdytyskansioista, on omalla tapansa erityinen. Kaksi vastaajaa toi esiin toiveen, että kansion olisi hyvä sisältää osio, jossa kerrotaan mitä Tornin Solussa tehdään.

”...no ehkä nään ainaki itte ku tua noin nii ettei oo minkäänlaista kokemusta niinku tälläisestä jutusta... Niinku ihan perusteellisesti, mitä täällä tehdää...” H3

Yksi vastaajista toivoi myös, että perehdytyskansiossa kerrottaisiin Tornin Solun eettiset arvot.

”...niin ehkä jotku semmoset eettiset jutut vois olla... tai mitä on Tornin eettiset arvot semmonen olis aika kiva...” H4

Aiemmassa kappaleessa tuli myös omia ajatuksiani siitä, mitä juuri Tornin Solun perehdytyskansiossa tulisi olla. Omien havaintojeni myötä olisi toivottavaa, että perehdytyskansiossa olisi osio mikä kertoo vaihevaiheelta työvuoroon liittyvät vastuut. Erityinen asia mikä tulisi ehkä mainita perehdytyskansiossa, että asiakkaam-

me ovat aikuisia ja heitä ei voi rajoittaa samalla tapaa kuin alaikäisiä, tämä ehkä siksi, koska työntekijöitä Tornin Soluun tulee paljon lastensuojelu yksiköistä.

9.6 Mielipiteet perehdytyskansion julkaisumuodosta

Kolme vastaajista toivoi, niin paperista kuin myös sähköistä perehdytyskansiota. Yhdelle vastaajista ei ollut merkitystä lukeeko perehdytyskansiota paperilta vai tietokoneen ruudulta. Vastaajat toivoivat paperikansiota, siksi että sen voi ottaa fyysisesti käteen ja mennä rauhalliseen tilaan tutkimaan sitä. Sähköinen perehdytyskansio sai kannatusta niiltä osin, että sitä on helpompi päivittää. Yhdellä vastaajista oli toiveena siirtää perehdytyskansio paperiversion lisäksi Intranetiin.

”...mä luulen että se vois olla vaikka molemmat... et se esimerkiksi löytyis Intrasta...sitte taas toisaalta se, että et se arki mitä taas tässä yksikössä tapahtuu, niin kyllä musta jotenki tuntuu, että ihmiset kaipaa semmosta ihan oikeesti semmosta mappia... voi istua sohvan nurkkaan ja ihmetellä...” H2

”...mä oon ainoastaan lukenu paperiversiona, mutta tota että kyllä se vois toimia sähkösenäkin, mutta ehkä sitä on mukavampi sellailta sitä niin... niin... paperiversiona, mutta kylä se sähkösenäki vois toimia, niin sieltä olis ainaki helpompi kattoo jotaki tiettyjä kohtia... ja päivittää olis sitte helpompi...” H3

”...paperiversio tai mollemmet... ku paperilta on kivempi lukee, ku tietokoneen ruudulta...” H4

Omien kokemusteni mukaan perehdytyskansio olisi hyvä olla niin sähköisenä kuin myös paperiversiona. Sähköinen versio perehdytyskansioista helpottaa, sen päivittämistä, jota oman kokemani mukaan tarvitsee sosiaalialalla tehdä säännöllisin väliajoin. Olen samaa mieltä myös vastaajien kanssa siitä, että paperilta on taas mukavampi lukea ja on mahdollisuus mennä lukemaan sitä rauhallisempaan paikkaan, jos esimerkiksi toimistossa on kova hälinä.

9.7 Perehdytyskansioista yleistä kerrottavaa

Kahdella vastaajista ei ollut enää yleisesti mitään sanottavaa perehdytyskansioista. Yksi vastaajista toivoi perehdytyskansion olevan selkokielellä kirjoitettu, jotta uusien työntekijöiden olisi helppo ymmärtää sitä.

...kyll se perehdytyskansio pitää olla simppele... lähtökohtana on se, että välttämättä ihminen, joka sitä lukee niin ei tiedä mitää... tulis siitä sitte selville... ei siinä ny mitäään nippelitietoo välttämättä tarvi olla... semmonen selkeä linjaus... joku ihan perus yksinkertanen... Suomen kielinen... helppo lukunen... ei siinä mun mielestä tarvii olla mitää lakipykäliä..." H1

Yksi vastaajista toi esille, että perehdytyskansion tulee olla tarpeisiin vastaava, jotta se tulee oikeasti käyttöön.

"...no varmaa se, että oli se sitte perehdytyskansio, millanen hyvänsä sähkönen paperinen tai muuten... sen pitää olla semmonen, että sitä käytetään... sen pitää sisältää semmoset asiat, että ne on tarpeellisia, tärkeitä ja hyödyllisiä, ettei se o mikää mappi jossain hyllyssä mitä ei kukaan katso koskaan..." H2

Olen pitkälti samoilla linjoilla molempien vastaajien kanssa. Itselläni on ollut koko ajan ajatuksena tehdä mahdollisimman yksinkertainen perehdytyskansio, jotta sitä on vähemmän alallakin olleen helppo ymmärtää. Halusin tehdä tausta tutkimukseksi juuri sen vuoksi, ettei perehdytyskansio jää "pölyttymään" johonkin kaapin nurkkaan.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäyteyöni kehitys ideasta lopulliseen tuotokseen oli pitkä prosessi. Välillä meinasi usko loppua sitä tehdessä. Ennen taustatutkimuksen aloitusta halusin kasata teoriapohjan työlleni. Teoriapohjaa kasatessani huomasin, että sitä olisi voinut laajentaa ja laajentaa, päätin kuitenkin keskittää teoria osuudet tiiviiksi tietopaketti, koska työni onnistumisen kannalta oli tärkeää pystyä kasaamaan kysyntää vastaava perehdytyskansio.

Taustatutkimukseni tulosten perusteella kokosin sisällön perehdytyskansiolleni. Mielestäni kansio vastaa nyt tarvetta ja siellä on sellaisia asioita, mitä työryhmä sinne toivoi. Tekemäni perehdytyskansio tullaan julkaisemaan paperisena sekä sähköisenä versiona. Sähköinen versio tallennetaan aluksi työpaikan palvelimelle, josta se voidaan myöhemmin siirtää Intranetiin. Sähköinen versio tulee helpottamaan perehdytyskansion päivittämistä. Päivityksiä tullaan tekemään aina tarpeen mukaan, mutta vähintään kerran vuodessa käydään läpi perehdytyskansion sisältö ja arvioidaan onko se ajan tasalla.

Mielestäni perehdytyskansio onnistui hyvin ja uskon sille olevan käyttöä Tornin Solussa. Tietenkin perehdytyskansiossa olisi voinut olla vielä lisää osioita esimerkiksi asiakasprosessi, mutta rajallisen aikani vuoksi en sitä sinne kerinnyt saamaan. Ehkäpä myöhemmissä päivityksissä sinne saadaan sellainenkin. Perehdytyskansion arvioinnin voi lopulta suorittaa vasta sen jälkeen, kun kansio on ollut hetken aikaa käytössä. Uskon, että käytössä ja seuraavissa päivityksissä perehdytyskansio vielä hieman muokkaantuu, jotta se saadaan istumaan hyvin järjestelmään. Kaiken kaikkiaan uskon saaneeni hyvän alun perehdytyskansio - ”kulttuurille” Tornin Solu ja Tukipalveluissa.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. 2. uud. p. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4. uud. p. Tampere: Vastapaino.

Henkilöstö. 11.8.2008. [Verkkosivu]. Seinäjoki: SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy. [Viitattu 28.3.2011]. Saatavana: <http://www.lsjk.fi/PHP/index.php/yriityksemme?start=1>

Hietala, T., Kaltiainen, T., Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja Mieli: koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. uud. p. Keuruu: Otava.

Horppu, S., Leppämäki, P. & Nurmiraanta, H. 2009. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Jalava, U. & Virtanen, P. 1996. Laatu, innovaatio ja projekti: Hyvinvointipalvelujen kehittämisen ydinkysymyksiä. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Kauhanen, J. 2006. Henkilöstövoimavarojen johtaminen. 8. uud. p. Helsinki: WSOY.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.

Laaksonen, S. (toim.) 2004. Jälkihuolto-opas. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto ry.

Latvala, A. 2010. Tornin Solu ja Tukipalvelut. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Opinnäytetyö.

Luuleksä et mä muutan taas johonkin laitokseen??. 2010, [Verkkosivu]. Seinäjoki: SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy. [Viitattu 28.3.2011]. Saatavana: <http://www.lsjk.fi/PHP/index.php/tornin-solu?start=4>

Lämsä, A-L. (toim.) 2011. Mieli maasta: masentuneen nuoren kohtaaminen ja tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Mitä? Ja kenelle?. 2010. [Verkkosivu]. Seinäjoki: SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy. [Viitattu 28.3.2011]. Saatavana: <http://www.lsjk.fi/PHP/index.php/tornin-solu?start=2>
- Nuorisotiedotuskeskus Kompassi. 2010. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin kaupunki. [Viitattu 3.4.2011]. Saatavana: http://www.kompassi.info/page.asp?_item_id=878
- Rahankäytön hallinta ei ole helppoa. 2010. [Verkkosivu]. Seinäjoki: SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy. [Viitattu 28.3.2011]. Saatavana: <http://www.lsjk.fi/PHP/index.php/ohjaus-rahankaeytoen-hallinnassa>
- Sahanen, S-M. 2009. Perehdyttäminen Tuusulan nuorisopalveluissa: Produktiona perehdytyskansio nuorisotalotyöhön. [Verkkojulkaisu]. Järvenpää: Diakonia ammattikorkeakoulu. [9.11.2011]. Saatavana: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6071/Sahanen_Sanna-Mari.pdf?sequence=1
- SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy. 11.8.2008. [Verkkosivu]. Seinäjoki: SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy. [Viitattu 28.3.2011]. Saatavana: <http://www.lsjk.fi/PHP/index.php/yrityksemme>
- Sosiaaliturva ja toimeentulo. 2010. [Verkkosivu]. Seinäjoki: SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy. [Viitattu 28.3.2011]. Saatavana: <http://www.lsjk.fi/PHP/index.php/tornin-solu?start=3>
- Tornin Solu. 2010. [Verkkosivu]. Seinäjoki: SK Lastensuojelu ja Kuntoutus Oy. [Viitattu 28.3.2011] Saatavana: <http://www.lsjk.fi/PHP/index.php/tornin-solu>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja analyysi. Helsinki: Tammi
- Turunen, K. E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

LIITE 1. Tapauskuvaus

Nuori on nimeltään Maija ja on juuri täyttänyt 18 vuotta. Maija on sijoitettu sijaisperheeseen, kun hän on ollut 11-vuotias. Huostaanotto ja sijoitus ovat tapahtuneet vanhempien päihteiden käytön vuoksi. Maija kävi yläasteen mukautetusti keskittymisvaikeuksien takia. Maijalla oli yläaste aikana paljon luvattomia poissaoloja koulusta, mutta kuitenkin hän sai yläasteen käytyä loppuun. Maija aloitti yläasteen jälkeen opinnot parturikampaajaksi ammatti-instituutissa. Vuoden opintojen jälkeen Maija kuitenkin lopetti opinnot parturikampaajaksi, koska koulusta oli enemmän poissaoloja kuin läsnäoloja. 17-vuotiaana Maija sijoitettiin lastensuojelu yksikköön, koska koulunkäynti ei sujunut ja Maija käytti erilaisia päihteitä. Maija on aloittanut 13-vuotiaana juomaan alkoholia ja kannabistuotteita hän on kokeillut satunnaisesti. Aluksi Maijan alkoholinkäyttö sijoittui vain viikonloppuihin, mutta noin 16-vuotiaana Maijan päihteiden käyttö lisääntyi ja alkoholinkäyttö jatkuikin viikonlopusta alkuviikkoon asti. Maijan koulunkäynti kärsi päihteiden käytön seurauksena.

Maijan aloitus lastensuojeluyksikössä oli täynnä useita yhteenottoja ohjaajien kanssa ja karkaamisia yksiköstä. Maijalle alettiin suunnitella uutta kouluvaihtoehtoa ja esille nousikin Ammattistartti minne Maija lopulta pääsi opiskelemaan. Maija sai asettauduttuaan aloilleen ja koulun käynti alkoi sujua. Päihteiden käyttö vähenyi myös lastensuojelu yksikössä ollessa, mutta kuitenkin aina lomillaan Maija käytti runsaasti päihteitä.

Maijan sosiaalityöntekijä sekä sijaisvanhemmat olivat huolissaan siitä miten tytön elämää lähtee luistamaan, kun hän täyttää 18 vuotta ja on vastuussaan omasta elämästään. Maijan hoitoneuvottelussa päädyttiin lopulta siihen, että Maija tarvitsee tukea itsenäistymisen kanssa. Maijan sosiaalityöntekijä otti yhteyttä Tornin Solu ja Tukipalveluihin. Maijalle sovittiin tutustuminen yksikköön ja lopulta Maija päätti, että muuttaa Tornin Soluun asumaan. Maija muutti suoraan lastensuojeluyksiköstä Tornin Soluun täytettyään 18 vuotta, koska arki pyrittiin saamaa jatkumaan rauhallisissa merkeissä, eikä toivottu Maijan saavan itselleen harmea.

Muutettuaan Tornin Soluun alettiin Maijan kanssa kartoittaa tukitarpeita. Maija itse koki tarvitsevänsä ohjaajien ja yksikön tukea sekä ohjausta rahankäytön, kouluun heräämisen ja erilaisten etuuksien hakemisessa. Maija kertoi ohjaajille osaavansa laittaa ruokaa ja hoitaa pyykkihuollon sekä siivoukset. Maijan rahan käyttöä alettiin tukea erilaisin suunnitelmin sekä valvonnoin, esimerkiksi suunniteltiin rahankäyttöä ennakkoon ja maksettiin laskuja yhdessä. Kouluun heräämisestä Maija pyrki vastaamaan itse, mutta kuitenkin ohjaajat kävivät aamuisin varmistamassa, että Maija on herännyt kouluun. Maija teki yhdessä ohjaajien kanssa Kelaan opintotukihakemuksen sekä sosiaalitoimeen harkinnanvaraisen toimeentulotukihakemuksen, mihin on jälkihuollettavilla oikeus. Työryhmä oli huolissaan Maijan alkoholinkäytöstä, jota oli tapahtunut jo varhaisnuoruudessa. Maijan kanssa tehtiin säännöt, että alkoholin käyttö pyritään pitämään nyt minimissä, jotta koulunkäynti ei häiriinny vapaa-ajan vietosta.

Ensimmäisen kuukauden aikana Maija hoiti kodinhoidolliset asiat työryhmän mielestä kohtuullisen hyvin vaikka välillä tarvitsikin hieman muistuttamista. Rahankäytön suunnittelu ja valvonta tuli tarpeeseen, koska Maija onnistui silti olemaan hetkiä ilman rahaa, kun oli tuhlannut. Kouluun heräämisten kanssa oli ongelmia, koska kuukauden aikana noin kymmenenä aamuna Maija nukkui liian pitkään ja myöhästyi koulusta. Alkoholia Maija käytti vain viikonloppuina ja näin se ei häirinnyt koulunkäyntiä. Maijan kanssa päätettiin jatkaa samojen teemojen parissa työskentelyä, niin kauan että asiat alkavat sujumaan.

LIITE 2. Haastattelurunko 1

Haastattelurunko ohjaajille

1. Taustatiedot:

- Ikä
- Sukupuoli
- Aiempi työkokemus, lyhyesti
- Koulutus
- Työtehtävä yrityksessä
- Kuinka kauan olet ollut yrityksen palveluksessa

2. Perehdyttäminen ja perehdytyskansio:

- Onko sinulla aiempaa kokemusta perehdytyskansioista ja jos on, niin millaisia kokemuksia (käytännön esimerkkejä)
- Kun itse tulit uutena työntekijänä tähän yritykseen, mitä olisit toivonut saavasi tietää ensimmäisinä päivinä ja miten sinun kohdallasi perehdyttäminen tapahtui
- Mitä tietoja toivoisit löytyvän perehdytyskansioista, jotta se helpottaisi uuden työntekijän perehdyttämistä
- Onko jotain erityistä asiaa minkä toivoisit löytyvän SK LSJK OY:n perehdytyskansioista
- Jotta perehdytyskansio tukisi mahdollisimman paljon työskentelyä, niin toivoisitko sen olevan sähköinen vai paperiversio
- Mitä muuta haluat sanoa tästä aiheesta

LIITE 3. Haastattelurunko 2

Haastattelurunko esimiehelle

3. Taustatiedot:

- Ikä
- Sukupuoli
- Aiempi työkokemus, lyhyesti
- Koulutus
- Työtehtävät yrityksessä

4. Perehdyttäminen ja perehdytyskansio:

- Onko sinulla aiempaa kokemusta perehdytyskansioista ja jos on, niin millaisia kokemuksia (käytännön esimerkkejä)
- Millaisia asioita toivoisit perehdytettävän uusille työntekijöille
- Mitä tietoja toivoisit löytyvän perehdytyskansioista, jotta se helpottaisi uuden työntekijän perehdyttämistä
- Onko jotain erityistä asiaa minkä toivoisit löytyvän SK LSJK OY:n perehdytyskansioista
- Jotta perehdytyskansio tukisi mahdollisimman paljon työskentelyä, niin toivoisitko sen olevan sähköinen vai paperiversio
- Mitä muuta haluat sanoa tästä aiheesta

LIITE 4. Perehdytyskansion sisällysluettelo

SISÄLLYS

1 Tornin Solu ja Tukipalvelut	4
Arki.....	4
Toimitilat ja turvallisuus.....	5
2 Lainsäädäntö	7
2.1 Jälkihuoltoon määrittävä laki	8
2.2 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä.....	8
2.3 Salassa pitoa määrittävä laki.....	8
3 Nuorten kanssa tehtävää.....	9
Arjessa mukana.....	9
Rahankäyttösuunnitelma ja rahojen kauttakulkuohjaus.....	9
Viikkosuunnitelma	10
Omaohjaaja hetket	10
Menetelmät	11
4 Ohjaajat	12
Pukeutuminen.....	12
4.1 Työvuorot ja niiden sisältö	12
4.2 Kuukauden vaihdos	14
4.3 Erityistilanteet	14
Sairastuminen.....	14
Muut erityistilanteet.....	15
5 Nuorten toimeentulo.....	16
5.1 Opiskelijan tuet ja etuudet	16
Opintotuki (opintoraha + asumislisä).....	16
Opintotuen muutosilmoitus.....	17

Koulumatkatuki	17
5.2 Sairauslomalla olevan nuoren tuet ja etuudet	17
Sairauspäiväraha	17
Yli 16 vuotta täyttäneen vammaistuki	18
Kuntoutusraha	18
Kuntoutustuki (=määräaikainen työkyvyttömyyseläke)	18
Eläkkeensaajan asumistuki	19
5.3 Muut toimeentulon muodot	19
Harkinnanvarainen toimeentulotuki	19
Yleinen asumistuki	19
Työmarkkinatuki	20
Työ- ja elinkeinotoimiston työharjoittelu	20

LIITE 5. Osio perehdytyskansiosta 2. luku

2 LAINSÄÄDÄNTÖ

SK LSJK Oy:n toimintaa määrittelevät useat lait. Seuraavassa lista niistä:

- Lastensuojelulaki
- Laki lastensuojelulain muuttamisesta
- Sosiaalihuoltolaki
- Sosiaalihuoltoasetus
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta
- Henkilötietolaki
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä
- Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta
- Asetus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä
- Perhehoitajalaki

Tarkempaa tietoa yllä olevista laeista löydät osoitteesta www.finlex.fi/fi/.

Alla on kirjattu ne lait, jotka ovat alussa tärkeitä tietää, kun aloitat työskentelyn Tornin Solussa. Muut listassa luetellut lait ovat myös hyvä sisäistä ja ne suositellaankin käymään läpi itsenäisesti, jos on epävarmuutta niiden sisällöstä.

2.1 Jälkihuoltoa määrittävä laki

Lastensuojelulaissa on luku 12, joka kokonaisuudessaan käsittelee jälkihuoltoa. Sosiaalitoimi on velvoitettu järjestämään jälkihuoltoa nuorelle, joka on joko ollut huostaan otettuna ja näin ollen sijaishuollossa sekä nuorelle, joka on ollut avohuollon sijoitettuna vähintään puoli vuotta. Kunnan velvollisuus järjestää jälkihuoltoa, kuitenkin päättyy jos lastensuojelun tukitoimesta on kulunut aikaa viisi vuotta. Lastensuojelu asiakkaan jälkihuolto oikeus päättyy, kun nuori on täyttänyt 21 vuotta.

Kunnan sosiaalitoimen suunnitella jälkihuollon sisältöä, tulee tuen olla nuoren tarpeisiin perustuvaa. Jälkihuoltoa suunniteltaessa otetaan huomioon asiakassuunnitelma, kun mietitään kuinka tuetaan nuorta, hänen vanhempiaan tai huoltajiaan. Jälkihuollon päättyessä nuori ja sosiaalityöntekijä laativat yhdessä suunnitelman, johon kirjataan ylös nuoren käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet jälkihuollon päätyttyä.

Jälkihuoltoon oikeutetulla nuorella on oikeus saada itsenäistymisvaroja, joko 40 %:a tuloistaan, korvauksistaan tai saamisistaan, mutta näihin ei kuitenkaan huomioida lapsilisiä. Jos nuori ei kuitenkaan näistä edellä mainituista tuloista saa mitään tai ne ovat riittämättömät, niin on nuoren oman kunnan sosiaalitoimi velvoitettu tukemaan nuorta, itsenäistymisvaroin. Itsenäistymisvaroilla on tarkoitus tukea nuoren asumista, kouluttautumista ja muita itsenäistymiseen liittyviä hankintoja. Nuori saa itsenäistymisvarat käyttöönsä sovitusti, mutta kuitenkin viimeistään täytettyään 21 vuotta.

2.2 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä

Lain tarkoituksena on suojella alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän henkilökohtaista turvallisuuttaan. Laissa on säädetty menettely, jolla alaikäisten kanssa työskentelemään valittujen henkilöiden rikostausta selvitetään.

Tornin Solun ohjaajien rikostausta halutaan selvittää, koska osa nuorista joiden kanssa työskennellään saattavat olla vielä alaikäisiä. Rikostaustaotteen voi tilata osoitteesta www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/18232.htm.

2.3 Salassapitoa määrittävä laki

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista kertovassa laissa on määriteltä kolmannessa luvussa salassapidon, vaitiolovelvollisuuden ja salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta.

Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja asiakkaasta ovat salassa pidettäviä. Kukaan palveluntuottajan palveluksessa olevista henkilöistä (ohjaajat ja harjoittelijat) eivät saa luovuttaa salassa pidettävää sisältöä tai muuten tietoonsa saanutta asiaa, josta lailla on säädetty. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia asioita ei saa myöskään luovuttaa työsuhteen/harjoittelujakson päättymisen jälkeen. Salassa pidettävää aineistoa ei saa myöskään käyttää omaksi tai muiden hyödyksi.

Salassa pidettäviä asiakirjoja tai asioita saa luovuttaa ainoastaan asiakkaan suostumuksella eteenpäin.

Jokaisen ohjaajan ja harjoittelijan kanssa kirjoitetaan salassapitosopimus koskien Tornin Solun toimintaa ja asiakkaita.

LIITE 6. Osio perehdytyskansiosta 5. luku

5 NUORTEN TOIMEENTULO

Nuorten toimeentulo koostuu pitkälti erilaisista Kela etuuksista. Alla on listattu yleisimmät toimeentulon muodot ja kerrottu, kenellä niihin on oikeus ja miten niitä haetaan. Tarkempaa tietoa Kelan etuuksista ja tulostettavat hakemuslomakkeet löydät osoitteesta www.kela.fi. Jokaisessa hakemuksessa on yleensä erilaisia liitteitä ja ne tulee aina toimittaa Kelaan paperisina kopioina, vaikka hakemus olisikin täytetty Kelan verkon asiointipalvelussa.

5.1 Opiskelijan tuet ja etuudet

Opintotuki (opintoraha + asumislisä)

Opintotukeen oikeutettu nuori on päätoiminen opiskelija, esimerkiksi ammattikoulussa, lukiossa tai Ammattistartissa. Opintotukea voi hakea Kelan verkosta kirjautumalla verkkopankkitunnuksilla asiointipalveluun. Vaihtoehtoisesti tukea voi hakea myös lomakkeella, joka postitetaan tai viedään henk. koht. Kelan toimistoon.

Opintotukeen sisältyy opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus. Opintotuen suuruus vaihtelee nuoren oppilaitoksen, iän ja asumismuodon mukaan. Opintotuen suuruuteen vaikuttaa myös nuoren omat tulot sekä vanhempien tulot alle 20-vuotiailla nuorilla.

Opintotuen muutosilmoitus

Nuoren täytyy tehdä opintotuen muutosilmoitus, jos esimerkiksi hänen asu-
mismenonsa, koulupaikkansa tai tulonsa muuttuu. Opintotuen muutosilmoituk-
sen voi tehdä Kelan verkossa tai toimittamalla lomakkeen Kelan toimistoon.

Koulumatkatuki

Koulumatkatuen tarkoitus on korvata kustannuksia, mitä koulussa käynnistä
aiheutuu. Koulumatkatukeen ovat oikeutettuja nuoret, jotka opiskelevat luki-
ossa, ammattikoulussa tai Ammattistartissa. Koulumatkatukea voi saada, kun
koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä ja kuukausittaiset menot ylittä-
vät 54 euroa.

Koulumatkatukea nuori voi hakea Kelan koulumatkatukihakemus lomakkeella,
jonka toimittaa oman koulunsa toimistoon tarkistettavaksi.

5.2 Sairauslomalla olevan nuoren tuet ja etuudet

Sairauspäiväraha

Sairauspäivärahaa voidaan hakea nuorelle, jonka sairausloma kestää yli 10 arki-
päivää. Sairauspäivärahaa voi hakea yhteensä 300 arkipäivää.. Sairauspäivära-
haa voi hakea Kelan verkossa toimivasta asiointipalvelusta tai viemällä täytetty
sairauspäiväraha hakemus Kelan toimistoon tai postittaa se sinne.

Liitteeksi sairauspäiväraahakemukseen tarvitaan A-lääkärin lausunto, mutta jos sairauspäivärahaa on saatu jo 60 päivää, niin tarvitaan laajempi B-lääkärinlausunto.

Sairauspäiväraha tulee hakea 4 kuukauden kuluessa sairausloman alkamisesta.

Yli 16 vuotta täyttäneen vammaistuki

Tukea voi saada nuori, jonka sairaus on kestänyt yli vuoden. (esim sairausloma mielenterveyssyistä jatkunut vuoden ajan.) Edellytyksenä tuen myöntämiselle on se, että sairaus aiheuttaa nuorelle haitta, avuntarvetta tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta tai erityisiä kustannuksia. Tämän tuen voi myös hakea Kelan verkossa tai toimittamalla hakemuksen Kelaan.

Kuntoutusraha

Kuntoutusraha turvaa nuoren toimeentulon siltä ajalta, kun hän on kuntoutuksessa, esimerkiksi mielenterveysdiagnoosin saanut nuori on sairauslomalla ja hänen psyykkistä hyvinvointia pyritään kuntouttamaan erilaisin kuntoutustoimin Tornin Solun ja terapiain tai psykologilla käynnin muodoissa. Kuntoutuksen tavoitteena tulee olla työ/kouluelämään palaaminen. Kuntoutusrahaa haetaan Kelasta, samoin kuin muita tukia. Kuntoutusrahaa hakevalla pitää olla esim. Kelasta tai mielenterveystoimistosta hyväksytty kuntoutuspäätös.

Kuntoutustuki (=määräaikainen työkyvyttömyyseläke)

Nuoren ollessa kuntoutuksessa tai sen tarvetta selvitetään, niin silloin haetaan kuntoutustukea, joka on sama kuin määräaikainen työkyvyttömyyseläke. Kuntoutustuen edellytyksenä on, että nuorelle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma tai sitä valmistellaan. Sairauden pitkittyessä yli 300 arkipäivän, niin nuorelle haetaan kuntoutustukea. Kuntoutustuki haetaan Kelan asiointiverkosta tai hakemuksella kelan toimistosta.

Eläkkeensaajan asumistuki

Eläkkeensaajan asumistukea voidaan hakea nuorelle, joka saa kuntoutustukea. Etuus haetaan Kelasta, joko asiointiverkosta tai hakemuksella Kelan toimistosta.

1.3 Muut toimeentulon muodot

Harkinnanvarainen toimeentulotuki

Toimeentulotukea haetaan aina nuoren kotikunnan sosiaalitoimesta. Toimeentulotukea voidaan hakea nuorelle, jolla on jälkihuolto oikeus tai poikkeustilanteessa, esim. sairastuessa tai odotellessa päätöstä Kelasta, haetuista etuuksista. Toimeentulotuki myönnetään usein yhdeksi kuukaudeksi kerrallaan ja siksi hakemus pitääkin uusida joka kuukausi, jollei pidempää päätöstä ole myönnetty. Toimeentulohakemukset löytyvät kuntien omilta verkkosivuilta.

Yleinen asumistuki

Yleistä asumistukea haetaan niille nuorille, joilla ei ole oikeutta opiskelijan asumislisään tai eläkkeensaajan asumistukeen. Yleinen asumistuki voidaan hakea, kuten muutkin yllä mainitut tuet, niin Kelan asiointipalvelusta verkossa tai lomakkeella Kelan toimistosta.

Työmarkkinatuki

Työmarkkinatukea voidaan hakea työttömälle nuorelle, joka ei voi saada muuta etuutta ollessaan työttömänä. Nuori joka on 18-24-vuotias ja ei omaa ammatillista koulutusta, niin voi saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, jos

- ei ole kieltäytynyt työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työstä tai koulutuksesta
- ja on hakenut ammatilliseen koulutukseen, eikä ole kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystä erotettu koulutuksesta.

Useimmiten työmarkkinatukea haetaan silloin, kun nuori on työ- ja elinkeinotoimiston järjestämässä työharjoittelussa.

Työmarkkina tukea haetaan Kelasta, joko Internetissä tai lomakkeella toimistosta.

Työ- ja elinkeinotoimiston työharjoittelu

Työharjoittelu on tarkoitettu alle 25-vuotiaille ammatillista koulutusta vaille oleville nuorille. Työharjoitteluun päästäkseen on nuoren ilmoitettava itsensä

työttömäksi työnhakijaksi ja sovittava aika työ- ja elinkeinotoimiston virkailijan kanssa, joka auttaa nuorta harjoitteluasian eteenpäin viemiseksi.

Työharjoittelusta tehdään sopimus ja sen allekirjoittavat työharjoitteluun osallistuva työ- ja elinkeinotoimiston edustaja ja työharjoittelun järjestäjä. Kyseessä ei kuitenkaan ole työsuhde vaan harjoittelu. Työ- ja elinkeino toimisto voi hankkia harjoittelupaikan tai nuori voi hankkia sen itse. Työharjoitteluun osallistuvalla maksetaan työharjoittelun ajalta työmarkkinatukea.